

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Quæstio II. De Essentia & Attributis Divinis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

quælibet enim pars est inadæquatè indifferens, & inadæquatè determinata; quia indifferens idem est, ac insufficiens: quævis autem pars relationis est insufficiens ad constituendam se sola relationem totam: est tamen etiam simul inadæquatè sufficiens; unde argumentatio est æquivalenter negativa, & negatur in consequentia prædicatum de toto, quod inadæquatè fuit identificatum cum singulis partibus.

94. Ob. 9. Nostra demonstratio evertit processum in infinitum: ergo non demonstramus Deum etiam permissio illo processu. Resp. 1. neg. consequentiam. Hic modus argumentandi dicitur *reductio ad impossibile*, estque optimus, & S. Augustino etiam familiaris. Imò, qui vel obiter legit elementa Euclidis, inveniet plures tales demonstrationes, in quibus ab initio aliquid ponitur, seu permittitur; sed dein ostenso absurdo, quod ex eo supposito sequitur, idem in fine negatur. Resp. 2. neg. ant. Nostra demonstratio non probat, non posse dari infinitum: & licet omnino persuasus sim, non posse dari ullum infinitum creatum; tamen id nunquam mihi persuaderet hæc demonstratio DEI; hæc enim, abstrahendo, an creaturæ sint finitæ, vel infinitæ, ostendit in utroque casu, vel admittendam mutuam productionem quoad primum esse, vel aliquam causam etiam ab infinitis creatis distinctam.

95. Quamvis autem hac ratione demonstraretur causa prima extra collectionem, non eo ipso demonstratur primà intra collectionem; si enim infinitum non implicat, poterit DEUS aliquod infinitum producere simul, vel quacunque alia ratione, quam assignant patroni infiniti, qui aliis argumentis, quàm pro existentia DEI allatis, impugnari solent. Noto tamen, nos non permittere processum, quem forrè Atheus petit, scilicet absolutum ab omni causa prima; hoc enim esset ridiculum, cum primum disputetur, an eo supposito non sit necessaria causa prima. Unde permittimus tantum processum in infinitum qualemcumque præcisivè talem, seu abstrahendo, an præter illum adhuc necessaria sit causa prima, an non.

96. Sed neque permissio eo processu, permittimus omnia, quæ ex infinito sequuntur, vel à quibusdam deducuntur, ab aliis autem negantur; hæc enim tantum debent admittere auctores, qui admittunt processum illum ut absolutè verum, seu verè possibilem: nos autem tantum transmittimus infinitum tanquam aliquid insufficiens ad demonstrationem nostram evertendam. Si dicas, sic non permitti processum, quem S. Thomas, & Aristoteles admiserunt, seu generationes ab æterno: Resp. falsum esse, quòd S. Thomas generationes ab æterno admiserit ex. n. 69. & 70. Aristoteles autem, cum circa creationem, & originem mundi multum erraverit, non est valde curandus: quanquam fors dici etiam possit, talem quoque processum saltem non immediate everti per nostram demonstrationem, quæ contenta est, inòdò aliquid dicatur à DEO productum, sive ab æterno, sive in tempore: licet autem ex ea sententia sequantur alia absurda, aliis tamen argumentis sunt impugnanda.

97. Dices. Qui admittunt infinitum durationum successivarum, etiam admittunt, non præsupponi aliquid in linea durationis ad hoc infinitum: ergo qui permittunt infinitum causarum succedentium, debent etiam permittere, non præsupponi aliquam causam ad hoc infinitum. Resp. om. ant. neg. conseq. aliud est positivè admittere, seu defendere; (nam hoc est se obligare ad defendendas omnes sequelas legitimas) aliud est præcisè permittere, quod tantum est omittere hîc & nunc aliquid sine ulla obligatione defendendi, inòdò nec permittendi omnes sequelas. Dein etiam illa prior sequela habet gravissimas difficultates; quas tamen, quia non attinent ad nostram demonstrationem, non attingo.

98. At hoc addo, disparitatem aliquam à patronis infiniti dari posse inter priorem, & posteriorem sequelam; modò enim ostendatur, nullam durationem in collectione illa successiva esse primam (de quo viderint ejus sententiæ patroni) modò etiam ostendatur causa omnium earum durationum, non potest saltem, nisi valde mediatè, probari necessaria eorum dependentia ab aliquo priùs durante; nam causa produciens priùs tempore dari non debet, sed tantum priùs natura: collectio autem illa non necessariò præsupponit aliquod tempus, neque formalitèr æternitatem DEI tanquam pro priori existentem, sed tantum simul coexistentem & omnipotentiam DEI præsupponit tantum pro priori naturæ se habentem; at verò collectio etiam infinita causarum habet, ut hucusque demonstravimus, semper adhuc necessariam dependentiam à sua causa, sicut effectus quilibet alius.

QUÆSTIO II.

De Essentia, & Attributis Divinis.

ARTICULUS I.

Quenam prædicata formalitèr constituent Essentiam metaphysicam DEI.

99. P Rædicata Divina alia dicuntur absoluta, alia relativa: alia necessaria, alia contingentia: alia essentialia, alia attributa. Prima sunt, quæ non respiciunt terminum à se distinctum, ut esse æternum, immutabilem. Secunda respiciunt terminum distinctum, ut esse Patrem, vel Filium. Tertia sunt, sine quibus DEUS esse non potest, ut esse omnipotentem, infinitum, æternum &c. Quarta sine quibus DEUS esse potest, saltem quoad denominationem, ut esse volitivum, vel nolitivum hujus vel alterius rei creatæ, quam liberè potest velle, vel nolle: item cognoscitivum existentie hujus, vel alterius objecti, quod potest liberè ipse, vel creatura ponere, vel omittere &c. Quinta, strictè sumpta, constituunt essentiam DEI, sicut animal & rationale constituunt essentiam hominis. Sexta tandem, seu attributa, vel sumuntur latè pro omnibus prædicatis, quæ DEO tribuuntur, quo sensu etiam prædicata essentialia sunt attributa: vel

sumuntur strictè, & tunc iterum dupliciter accipiuntur, scilicet vel pro prædicatis illis, quæ in creaturis solent esse accidentia, & propria physice, ut sapiens, iustus &c. vel pro proprietatibus physicis, aut metaphysicis DEI: ut enim essentia hominis non tantum habet proprietates physicas, e. g. esse calidum, frigidum, sanum, ægrum; sed etiam metaphysicas, ut risibile, flebile, admirativum; ita etiam videtur eas habere Divina essentia, quæ proprietates attributa vocantur.

100. Ulterius essentia Divina accipitur vel physice, vel metaphysice. In primo sensu sicut homo involvit corpus, animam, & unionem, tanquam partes physicas, ita DEUS, cum partes physicas non habeat, involvit saltem omnia, quæ realiter pertinent ad constitutionem DEI, vel quidquid necessariò communicatur tribus SS. Personis. In secundo verò sensu involvit tantum illa prædicata, quæ per modum generis & differentie ingrediuntur definitionem DEI, de quibus tamen ipsis variant Authores. Quidam cum Eximio l. 1. de essentia DEI maxime c. 11. Quiros, Gormaz, & alii docent, omnes perfectiones necessarias absolutas ingredi definitionem DEI, ita ut definiri debeat vel *Cumulus omnium perfectionum absolutarum* & *necessarium*, vel *Plenitudo omnis perfectionis necessarie absolute*. Cum his videtur coincidere P. Ulloa Tom. 1. disp. 1. c. 1. n. 1. ubi ait, quidditatem seu essentiam DEI stare in hoc, quòd sit Ens vel Substantia fruens negativè, ac positivè omni perfectione pura ab omni imperfectione. Nec longè ab his videtur recedere doctissimus quidam Recentior, à quo DEUS definitur *Sufficientia adequata habendi omnem perfectionem simpliciter simplicem*. Alii definiunt DEUM *Intellectivum à se*. ita Vasquez, Godoy, Arriaga, & alii. Rursus alii definiunt *Ens à se*. ita Derkenis de DEO. Disp. 1. n. 54. Haunoldus. L. 1. c. 1. n. 54. Esparza L. 1. de DEO q. 5. a. 7. Izquierdo Tom. 1. disp. 1. q. 10. n. 253. & alii, præsertim Recentiores, satis communiter.

101. Dico cum his ultimis. DEUS rectè definitur *Ens à se*. Prob. 1. SS. Patres negant omnes perfectiones Divinas, seu totum earum cumulum esse de essentia DEI; sed ajunt, plura prædicata esse attributa, & extra essentiam, esse proprietates ex essentia DEI profluentes: ergo essentia DEI non consistit in eo cumulo, sed in certis quibusdam prædicatis: atqui non possunt assignari convenientius alia, quam *Ens à se*: ergo. prob. ant. S. Basilii l. 1. contra Eunomium paulò ante medium ait: *Quoniam igitur pacto non deridendus, si creativum substantiam esse dicat: si providentiam rursus substantiam, eodem modo præscientiam, & omnem itidem operationem substantiam putet?* S. Cyrillus Alexandrinus l. 11. Thesaur. sub medium. *Non omnia ergo, quæ in DEO sunt, & de DEO dicuntur, substantiam significant.* S. Damascenus l. 1. de orth. fide c. 4. ait: *Ita sive bonum, sive iustum, sive sapientem, sive quidcunque tandem aliud dicere libeat, non DEI naturam, sed quæ natura insunt, exponis.* Ubi per naturæ insunt intelligit quæ circa ipsius naturam sunt, ut immediate superius loquitur. S. Chrysost. homil. 1. de

incomprehensibili DEI natura. *Quaquam non à Sapiaientia substantia est, sed ex substantia Sapiaientia.* Theophylactus in illud Pauli: *Invisibilia mundi* &c. ait: *Bonitas scilicet, sapientia, virtus, Divinitas ipsa, sive magnitudo, quæ invisibilia DEI Paulus nuncupat, noscuntur . . . & nota sunt DEI, id est, quæ circa ejus substantiam sunt.* S. Gregor. Nazianz. oratione 38. non longè ab initio negat simplicitatem Divinam esse substantiam, seu naturam, dicendo: *Neque enim simplicitas illi naturæ est:* Titus Bostrenus Auctor antiquissimus tempore Juliani Imperatoris l. 1. contra Manicheos non valde multum post initium ait: *Etsi enim non decet nominare in DEO qualitatem, esse tamen prius quodammodo est cogitatione, quàm talem esse.*

102. Ex quibus habetur, quòd SS. Patres essentiam DEI non constituunt ex omnibus perfectionibus Divinis, & attributa accipiant in sensu strictiori pro proprietatibus, quas extra essentiam esse volunt. Intelligi autem debent de essentia metaphysica, non physica DEI; quia saltem omnia prædicata absoluta, necessaria, & tribus SS. Personis communia constituunt essentiam physicam DEI: & tamen Patres plura ex iis e. g. omnipotentiam, sapientiam, iustitiam excludunt à substantia, natura, seu essentia DEI; nam has voces Patres, maximè agentes de DEO, pro synonymis habent, ut ostendit Izquierdo tom. 1. tract. 1. disp. 1. q. 10. n. 210. Confir. Aliæ essentiae habent suas proprietates, quæ non ingrediuntur conceptum definitivum: ergo, si non ostenditur specialis ratio in contrarium, etiam essentia Divinæ convenienter tales proprietates attribuuntur: atqui nulla ostenditur: ergo.

103. Jam prob. etiam mi. superius subsumpta, quòd nulla alia prædicata convenientius, quàm Entis à se, assignentur. Primò ex Scriptura. DEUS ipse Exodi 3. v. 14. rogatus à Moyse suum nomen, respondit: *Ego sum, qui sum.* Quibus in verbis, ut notant SS. Patres apud Petavium, continetur præstantissima, & singularissima nota, seu differentia DEI: non autem continetur alia, quàm Aseitas, ut docet S. Hieron. & alii. Secundò probatur ex Sanctis Patribus. S. Dionys. de Divinis nominibus c. 5. fusè tradit, quòd DEUS simpliciter & incircumscriptè totum in se esse pariter ambiat: & hoc esse ante alia ejus prædicata (quæ vocantur ibi participationes) præpositum atque antiquius sit vitæ & sapientiæ: atque ibidem addit: *Merito igitur reliquis principalis, ut qui est, DEUS ex antiquiore aliis ipsius donis perfectionibus celebratur.* S. Gregor. Naz. orat. 36. sub finem ait: *Entis vox ad eam essentiam Divinam indicandam aptior est.*

104. Sanctus Hilarius lib. 1. de Trin. super verba: *Ego sum, qui sum.* initio libri ait: *Non enim aliud proprium magis DEO, quàm esse intelligitur.* S. Bernardus l. 5. de consideratione. c. 6. interrogat de DEO: *Quis est?* Et respondet sibi. *Non sanè occurrit melius, quàm: Qui est.* Similia habent alii Patres: Sed non omittendus Angelicus 1. p. q. 13. art. 11. ita loquens: *Quantò aliqua nomina sunt minis determinata, & magis communia, & absolutà; tantò magis propriè dicuntur de DEO à nobis*

bis. Unde S. Damascenus dicit, quod principalis omnibus, quæ de Deo dicuntur, nomen est, qui est. Confirm. 1. Hæc definitio continet genus proximum differentia; quia ens immediate dividitur in ens à se, & ens ab alio. Dein Aseitas est radix, & origo suo modo omnium perfectionum Divinarum, quæ ex ipsa deducuntur: adæquat etiam definitum, & convenit omni & soli: ergo definitio est bona. Confirm. 2. Hæc definitio est clarissima, captu facilissima, & communissime dein etiam adhibetur ad alias perfectiones Divinas demonstrandas: cum prædicatum entis à se facillimè ex creaturis inferatur, non item alia: sed hæc ex ente à se dein inferri debeant: ergo est præferenda aliis definitionibus non ita clavis, nec ita usitatis, vel utilibus.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

105. **O**B. 1. S. Damascenus ait: Quid DEI essentia sit, neque scimus, neque dicere possumus: ergo non possumus DEUM definire. Confirm. 1. DEUS neque habet genus, neque differentiam: ergo non potest definiri. Confirm. 2. Non esse productum est conceptus purè negativus: ergo per ipsum non potest DEUS, seu ens maxime positivum definiri. Resp. neg. conseq. quia tamen aliquo modo possumus DEUM definire non quidè per definitionem, quæ conveniat patriæ, seu quæ esset clarissima, & multò minus definitione, seu explicatione comprehensiva, de qua loquitur S. Damascenus: sed tamen per definitionem, quæ conveniat viæ, & sit obscura, quamvis aliquo modo clarior, quam definitum. Verba in objectionem sine loco citata non inveni, nisi æquivalenter L. 1. de orth. fide c. 4. ubi sic ait: In DEO autem impossibile est, quidam essentia sua ac natura ipse sit, dicere. initio autem capitis se ita explicat: Quid autem ratione essentia ac natura sit, nullo omnino modo comprehendendi, cognoscique potest. Ad 1. confirm. om. ant. disting. conseq. non potest definiri definitione strictissima. om. conseq. minùs strictè dicta. neg. conseq. ad hoc autem sufficit, ut DEUS habeat prædicatum, in quo aliquo modo conveniat cum creaturis, & aliud, in quo discrepet, adeoque quæ se habeant per modum generis, & differentia. Quamvis autem prædicatum entis seu existentis DEO conveniat necessariò, & cum tota plenitudine, ut nihil habeat de non ente: qua ratione creaturæ non convenit; tamen etiam hæc dicitur ens, & in hoc prædicato aliquo modo convenit cum DEO. Ad secundam confirm. neg. ant. ex n. 72.

106. Ob. 2. Magis convenit DEO hoc nomen DEUS, quam nomen Qui est: ergo hæc definitio non est bona. ant. videtur sumi ex S. Thoma 1. p. q. 13. a. 11. ad 1. Confirm. Si DEUS potest definiri Ens à se, potest etiam, & melius definiri Ens potens esse à se, seu sufficiens sibi ad existendum: ergo. prob. ant. Hoc prædicatum est prius à subsistendi consequentia: & aliàs etiam in definitionibus poni solent prædicata significantia potius potentiam, quam actuale existentiam: ergo. Resp. dist. ant. in ordine

significandam essentiam DEI. neg. ant. in ordine ad significandam naturam. conc. ant. & neg. conseq. & sic etiam distinguit loco citato Angelicus. Sumuntur quidem ordinariè à SS. Patribus pro eodem essentia, & natura DEI: si tamen rigorosius loquamur, essentia præcisè dicitur ab esse, seu existere, & à modo existendi, atque abstrahit ab operando: unde qualibet res habet aliquam essentiam; quamvis non qualibet sit natura; natura enim strictè significat principium operandi: cumque nomen DEUS (cujus derivationem vide apud Angelicum 1. p. q. 13. a. 8.) significet aut considerantem, aut curantem omnia, magis videtur explicare naturam DEI operantem: at Ens à se magis significat essentiam DEI à se essentialiter existentem. Sunt tamen, qui dicant, DEUM ut naturam definiri debere Intellectum à se: eò quod sic explicetur radix primæ operationis Divinæ, scilicet cognitionis: quos impugnat Viva ex eo, quod natura non sit unius tantum, sed omnium operationum principium. Sed sic nec Animal rationale esset bona definitio naturæ humanæ, quæ tamen non minùs, quam essentia hominis videtur à Philosophis definiri. Ego hanc definitionem naturæ Divinæ, nec amplector, nec impugno, contentus definitione essentia. Ad confirm. resp. neg. ant. cum enim per ens à se intelligatur idem ac ens absolute necessarium, jam involvit essentialiter actualem existentiam. Idem significant verba DEI Ego sum, qui sum. Nec est paritas cum entibus creatis, quæ non involvunt in essentia actualem existentiam. S. Thomas, quando in 1. dist. 19. q. 2. a. 1. ad 1. dicit, essentiam DEI secundum intellectum esse priorem ad esse, loquitur ibi de æternitate DEI, & consequenter exponi potest, quod per esse intelligat durare, quod ut præcisè sumptum præsupponitur ad æternam durare. Et sic exponi debet, ne sibi contradicat; nam 1. p. q. 13. a. 11. in corp. expressè dicit: Cum esse DEI sit ipsa ejus essentia; hoc nulli alii conveniat. Et inferius dein insert cum Damasceno, principale DEI nomen esse Qui est.

107. Ob. 3. Essentia DEI debet concipi ut summè perfecta: atqui non concipitur talis, nisi concipiat ut cumulus omnium perfectionum: ergo. prob. mi. Omniscientia DEI non concipitur ut perfectissima, nisi concipiat ut cumulus omnium notitiarum, neque Omnipotentia, nisi concipiat ut cumulus omnium potentiarum: ergo. Resp. disting. maj. ut perfectissima in linea essentia. conc. mai. in alia linea. neg. ma. & dist. sic mi. neg. conseq. ad prob. conc. ant. neg. conseq. quia scilicet illi cumuli notitiarum, & potentiarum sunt de linea Omniscientia, & Omnipotentia: non tamen ideo ut Omnipotentia concipiat ut perfectissima, debet etiam concipi ut cumulus omnium cognitionum; quia istæ ad ejus lineam non spectant: imò nec Scientia simplicis intelligentia ut perfectissima debet concipi ut involvens notitiam de rebus actu existentibus; quia hæc quoque sunt extra ejus lineam, & spectant ad Scientiam visionis. Sic autem respectu essentia Divinæ metaphysicæ etiam se habent prædicata distincta ab ente à se, seu genere, & differentia.

108. Dices 1. Essentia metaphysica potest continere omnes perfectiones etiam attributales: ergo

ergo debet. prob. ant. Complexum ex perfectionibus essentialibus, & attributibus habet etiam aliquam essentiam: sed ista involvit omnes perfectiones etiam attributales: ergo. Resp. neg. ant. ad prob. neg. mi. Complexi hujus essentia stat in predicato entis à se; quia est realiter DEUS. Si autem sumas complexum reduplicativè; tunc est DEUS ut cognitus cognitione eum implicitè saltem comparante cum suis perfectionibus. Sed & istius complexi essentia est ens à se certo modo cognitum: sicut essentia risibilitatis in homine reduplicativè accepta est animal rationale certo modo cognitum. Quando autem risibilitas definitur potentia ridendi, hæc definitio non explicat strictè loquendo essentiam ejus, sed tantum est clarior ejus explicatio, vel descriptio.

109. Dices 2. Si essentia DEI conciperetur ut realiter distincta ab attributis, conciperetur ut realiter imperfecta: ergo si concipitur ut formaliter distincta ab illis, concipitur ut formaliter imperfecta: sed nec hoc fieri debet: ergo. Resp. retorq. argum. Si conciperetur homo ut realiter distinctus à risibilitate, conciperetur ut realiter Chimæra: ergo si in definitione concipitur ut formaliter distinctus, concipitur ut formaliter Chimæra. In forma neg. conseq. Primo modo negarentur DEO perfectiones: altero modo tantum ab iis præscinditur: præscindendum autem non est mendacium; quare non concipitur DEUS ut imperfectus, sed tantum concipitur imperfecto modo; jam enim supra diximus, conceptum definitivum non debere representare DEUM ut perfectissimum in omni linea. Adde tamen, definitionem non reflexè representare DEUM ut formaliter distinctum ab attributis, sed tantum exercitè, non præsupponendo, sed faciendo præcisionem formalem. Si urgeas: hac ratione concipitur DEUS ut perfectibilis ab attributis. Resp. disting. ill. ut perfectibilis realiter, vel formaliter in linea essentia, neg. formaliter extra lineam essentia, subdisting. concipitur ut talis reflexè, & signatè, neg. exercitè. conc. hoc enim ad summum arguit distinctionem formalem perfectionum Divinarum, ex qua non in DEUM, sed in nostram cognitionem redundat imperfectio.

110. Ob. 4. Essentia Angeli includit plures perfectiones simpliciter simplices constitutivè: ergo etiam essentia DEI, prob. ant. Essentia Angeli continet constitutivè perfectiones viventis, spiritus, intellectivi: ergo. Resp. om. ant. nec enim hic vacat examinare definitionem Angelorum. neg. conseq. Si essentia Angeli formaliter continet plures perfectiones, hoc ipsum continere non est perfectio simpliciter simplex; nam excludit Aseitatem, adeoque non est melior omni non ipsa, de quo inferius, ad prob. neg. iterum conseq. ex ratione modò data. Aliqui transmittunt, prædicatum substantia spectare ad essentiam DEI; cum ipsa Aseitas videatur formaliter dicere esse per se, & non in alio.

111. At negat Viva, dicens, licet in creaturis e. g. homine prædicatum substantia, viventis &c. non sint prædicata secundaria; quia non ad essentiam consequuntur (nec enim ex animali rationali tanquam à priori probantur, sed ad eam præsupponuntur, & sunt priora à subsistendi con-

sequentia) tamen esse prædicata secundaria in DEO; quia ex Aseitate, tanquam radice, à priori inferuntur, & non tantum à posteriori, seu tanquam priora à subsistendi consequentia: quæ prioritas non sufficit ad prædicatum essentiale; quia hoc debet ex communi esse radix cæterorum prædicatorum, quæ non sunt de essentia: consequenter etiam negare debet hic Auctor, quod ens à se formaliter dicat esse per se. Nec tamen opponi ei potest, de prædicatis substantia, viventis, spiritus &c. satis communiter dici, non esse attributa; quia reponere potest, sumi tunc attributa strictius pro prædicatis, quæ in creaturis solent esse accidentia ex n. 99. Equidem non video, cur prædicatum spiritus, aut viventis debeat ingredi constitutivè definitionem. Si prædicatum substantia ingrediatur, non tamen propterea debet explicitè poni; quia sufficienter intelligitur sub ente à se, quemadmodum sub animali rationali in definitione hominis.

112. Ob. 5. Essentia hominis debet explicare omnes partes physicas hominis: ergo essentia DEI, qui non habet partes physicas, debet explicare omnes partes metaphysicas, seu perfectiones. Resp. om. ant. neg. conseq. Si definitio hominis debet omnes partes physicas ejusdem attingere, id fit; quia alias non adæquaret totum hominem; cum partes physicae non sint inter se identificate: at non debet attingere eodem modo partes metaphysicas; quia modò primariam attingat, jam realiter attingit omnes. Et sic definitio hominis non debet attingere formaliter risibilitatem. Sufficit ergo attingi partes metaphysicas radicaliter, seu in prædicato metaphysicè connexo, physicè identificato. Sic autem attinguntur, adeoque sufficienter, partes metaphysicae essentia Divina.

113. Ob. 6. Essentia creatura debet formaliter explicare limitationem ejusdem in omni linea: ergo etiam essentia DEI debet explicare formaliter illimitationem in omni linea: hoc non potest, nisi formaliter explicet totum cumulum perfectionum: ergo. Resp. neg. ant. quænam enim essentia formaliter explicat omnes imperfectiones, seu positivas, seu negativas creatura? sufficit, si formaliter explicetur abaleitas. Quod autem sic præscindatur in aliqua linea, an sit DEUS, vel creatura, tantum probat, DEUM, & creaturam posse aliquo modo subitare eidem conceptui confuso, e. g. prædicato spiritus posse subflare DEUM & Angelum: ex quo aliud non sequitur, quam hunc conceptum esse imperfectum, nec clarè inter se discernere duo valde diversa.

114. Ob. 7. Plures SS. Patres docent, omnes perfectiones dici de DEO essentialiter: ergo sunt de essentia. Confir. 1. Quando PP. dicunt, DEUM esse ens à se, dicere volunt, esse ens in omni genere perfectissimum: ergo. Confir. 2. Potest dici, quod SS. PP. per attributum intelligant non totam essentiam, sed partem ejus; ergo. Resp. dist. ant. essentialiter physicè, conc. ant. metaphysicè, neg. ant. & conseq. Et sic exponendus est S. Augustinus l. 6. de Trinit. c. 4. dicens, DEO autem hoc est esse, quod est fortè esse, aut justum esse, aut sapientem esse, &c. si quid de illa simplici multiplicitate, vel multiplicitate simplicitate dixeris, quo substantia ejus significetur. Quibus similia sunt, quæ idem habet *serm. 38. de Sanctis, sub me-*
cium.

atum, ubi loquitur de essentia & perfectionibus, omnibus tribus SS. Personis communibus, adeoque de essentia physica; nec de metaphysica est sollicitus; nam idem Augustinus, vel certe Collector quæstionularum de Trinitate, quæ ex libris Augustini teste Bellarmino excerptæ sunt, ita habet: *DEUS eo ipso, quo est, vivit, & eo, quo vivit, intelligit, & eo, quo intelligit, potest, & eo, quo potest, est.* quæ in sensu reali, non verò formali intelligenda sunt. Sic etiam exponendus est S. Anselmus *Monologii* c. 16. ubi de DEO, seu, ut ibi eum vocat, de summa Natura ait: *Ipsa uno modo, una consideratione est, quidquid est essentialiter.* nam legenti caput illud patebit, eum loqui de essentia, seu identitate tantum physica; probat enim ibi, quod omnia in DEO unum sint, & non plura, nec tantum unum, sicut homo ex distinctis partibus compositus, sed unitate exclusiva compositionis.

115. Scilicet SS. PP. exponi debent, quantum possunt, ne sibi contradicant, quod fieret, si de essentia metaphysica exponerentur, ut colligitur facile ex n. 103. & sequent. ubi nota ulterius, PP. egisse contra diversos hæreticos: contra eos, qui compositionem quandam realem in DEO finxerunt, dixerunt, perfectiones omnes esse essentialiter identificatas: contra alios, qui excluderent etiam compositionem formalem, ut eò magis excluderent Mysterium SS. Trinitatis, dixerunt, aliquas perfectiones esse extra essentiam. Ad 1. confirm. neg. ant. cum enim dicant, aliquas perfectiones esse extra, vel circa essentiam, non volunt, eam metaphysicè loquendo stare in omni perfectione cuiuscunque lineæ. Ad 2. confirm. neg. ant. quod enim est extra, vel circa essentiam, non est pars formalis essentiae ejusdem. Nec hinc dicas, posse statui duplicem essentiam metaphysicam, unam consistentem in prædicato entis à se: alteram in cumulo omnium perfectionum; nec enim est, cur Communis, cuique enti unam definitionem statuens, deferatur: præsertim, cum cumulus, ut hucusque probatum, definitionem ingredi nequeat.

116. Ob. 8. Ens à se, licet distinguat DEUM ab omni non DEO, tamen non est bona definitio: ergo. prob. ant. Animal judicativum etiam distinguit hominem ab omni non homine: & tamen non ritè sic definitur homo: ergo. Resp. neg. ant. vel ejus suppositum, quod præcisè DEUM ita distinguat; nam etiam adæquat definitum, & explicat DEUM per prædicatum primum, & radicale respectu cæterorum. ad prob. neg. conf. Judicativum non est primum prædicatum hominis; neque enim hominem exponit in ordine ad primariam operationem (ad quam in definitionibus creaturarum sæpè debet attendi; quia in modo essendi plurimæ conveniunt) nam in homine discursus sunt perfectiores, quam præcisè judicium immediata; quia ista sunt tantum de rebus inferioribus, & paucissimis; nam paulò altiora non cognoscit homo sine discursu: unde cognitiones discursivæ ratione objectorum sunt longè nobiliores; adeoque etiam potentia discursiva, maxime cum etiam incomparabiliter plura objecta attingat, quam judicativa: sed neque aliunde habet prædicatum judicativum, unde aliis omnibus prædi-

catis præferatur. At prædicatum entis à se probatum est esse primum DEI n. 103. & 104.

117. Ob. 9. Ens est prædicatum infimum: intellectivum est prædicatum longè nobilius: ergo melius DEUS definiretur *Intellectivum à se*. Confirm. Intellectivum est genus proximius, quam ens: ergo præ alio debet poni in definitione. Resp. 1. om. ant. neg. consequ. quia hinc in definitione DEI, sicut ponitur differentia, vi cuius DEUS differt ab omni creatura, ita convenienter ponitur genus; in quo convenit cum omni creatura. Resp. 2. iterum om. ant. neg. consequ. quia, licet ens ut sic se solo sit prædicatum inferius intellectivo, tamen totum complexum *Ens à se* est nobilius complexo *Intellectivum à se*: nam ens à se est radix omnium perfectionum, qualis non est intellectivum à se; neque enim intellectivum à se dicit aseitatem in omni linea, sed tantum in linea intellectiois, quæ non est radix e. g. omnipotentiae; quia hæc non inferitur à priori ex intellectivo à se: at ens à se dicit aseitatem in genere totius entis, ex quo à priori inferuntur reliquæ perfectiones. Hæc etiam est ratio S. Thomæ ex S. Damasceno, quam citavimus n. 104. Accedit (& hæc est principalis responsio) quod ex SS. Patribus habeatur, quod prædicatum intellectivi (hoc enim est idem, ac sapientis, præcii, omniscii) sit extra essentiam. Ad confirm. neg. ant. & consequ. Ant. non est verum; quia per genus proximum non intelligitur id, in quo res definita cum paucioribus convenit, sed quod in linea prædicamentali immediate dividitur per differentias; at per aseitatem, & abaseitatem immediate dividitur, non intellectivum, sed ens. Consequentia etiam est falsa; quia, licet sit prædicatum proximius, tamen non est essentialiale, sed attributum: consequenter non est genus, adeoque etiam antecedens ex novo titulo erit falsum.

118. Ob. 10. Quodlibet attributum Divinum est formaliter ens à se: ergo hoc non potest esse essentia DEI, prob. consequ. Essentia & attributa debent formaliter distinguì: ergo. Confirm. 1. Etiam Personalitates Divinæ sunt formaliter, & ratione sui ens à se: ergo hoc non potest esse essentia. prob. consequ. Essentia Divina debet esse communis tribus; atqui id, quod formaliter sunt Personalitates Divinæ, non est commune tribus: ergo non est essentia. Confirm. 2. Per ens à se distinguitur quidem essentia DEI ab omni creatura, sed non ab omni, quod non est essentia DEI: ergo non est prædicatum ultimum differentiale. prob. ant. Non distinguitur à Personalitatibus, præsertim à Paternitate; hæc enim formaliter est innascibilitas, seu aseitas: ergo.

119. Antequam respondeam, noto, aliquos cum Derkennis asserere, essentiam DEI formaliter imbibì in attributis, & Personalitatibus Divinis: aliquos verò, etiam sententiæ nostræ Patronos, idem negare: Priores dicunt, sufficere præcisionem non mutuam, ita ut essentia Divina præscindat quidem ab attributis; quamvis attributa non præscindant ab essentia; sicut juxta ipsos etiam præscindit in homine substantia à rationali, non vicissim: Posteriores autem volunt, attributa DEI non dicere formaliter ens à se, etiamsi spectentur ut Divina, sed tantum dicere metaphysicam connexionem cum ente à se, quam quia nulla creatura dicere potest, attributa per illam sufficienter distin-

distinguuntur ab omni creatura, & fiunt formaliter Divina: sic quoque ajunt, risibile, etiam considerandum ut humanum, tantum dicere metaphysicam connexionem, (quæ quidem reverà est identitas physica) cum rationali. In forma vel respondeo ad mentem priorum neg. conseq. ad prob. dist. ant. debent distingui distinctione formali, seu præcisione mutua. neg. ant. non mutua. conc. ant. & neg. conseq. vel juxta posteriores, qui fortè melius sentiunt, neg. ant. quod non probatur.

120. Ad primam confirmationem vel nega. ant. & dic. esse tantum metaphysicè connexa: vel, si antec. concedas cum Derkennis, nega. conseq. ad prob. cum eodem Auctore distingue maj. essentia divina debet esse communis tribus adæquate sumpta, neg. mai. adæquate sumpta. conc. mai. & distincta proportionaliter. min. nega. conseq. Explicationem hujus distinctionis, sed adhuc satis difficilem, potes videre apud hunc Auctorem de *Trinit. disp. 2. n. 10*. Expeditior est responsio prior. Ad 2. confirmationem neg. ant. ad prob. iterum neg. ant. ex modò dictis. Quod additur de inaccessibilitate tanquam aseitate propria Paternitati, est extra rem; nam duplex est aseitas: una absoluta, per quam excluditur principium omne productivum alterius naturæ, quæ est in sensu physico communis etiam Filio, & Spiritui Sancto: altera relativa, per quam excluditur etiam principium ejusdem naturæ, quæ est propria Patri: non tamen constituit absolutam essentiam DEI.

121. Ob. ultimò. Definitio DEI (de qua *n. 100.*) *Sufficientia adæquata habendi omnem perfectionem simpliciter simplicem*: proponit DEUM ut actualiter perfectissimum, nec tamen per modum cumuli, vel plenitudinis, formaliter compositum, vel ex omnibus perfectionibus constitutum; quia perfectiones non ingrediuntur definitionem ut partes, sed se habent tantum ut termini: ergo hæc definitio, tanquam conceptus perfectior, & DEO dignior, est præferenda. Similia ferè dici possent de altera P. Ulloæ, ibidem adducta: *Eus fruens negativè ac positivè omni perfectione pura*. Resp. etsi hæc definitio evitet aliquas difficultates aliis objici solitas, non propterea videtur nostræ præferenda; nam 1. Nostra est longè clarior, cum illa involvat terminos satis obscuros, nempe Perfectionem simpliciter simplicem, de quorum intelligentia docti adhuc disputant: nec videtur ea obscuritas primæ statim definitioni miscenda: sed nec sine his terminis stat bonitas definitionis hujus, cum DEO non conveniat omnis alia perfectio. 2. Nostra est conformior Patribus citatis. *n. 103. & 104.* qui Divinam naturam simpliciter definiunt *Qui est*. quæ verba non sufficientiam adæquatam habendi omnem perfectionem, sed tantum Aseitatem significant. ita sanè S. Hieron. in *ep. ad Ephef. c. 3.* explicat illud *Exod. 3. Ego sum qui sum*. de existentia à se, non de sufficientia &c. De eadem Aseitate sola loquuntur alii Patres, quorum verba locis citatis adduximus, quæque, nisi valde torqueantur, de illa sufficientia accipi nequeunt.

Nec dicas, S. Damascenum, & ex eo S. Thomam dicere, illud *Qui est* comprehendere in se pelagus substantiæ infinitum: Respondetur enim, non comprehendere metaphysicè vel formaliter acceptum; aliàs diceret formaliter cumulum

omnium perfectionum (nam quid est pelagus, nisi cumulus aquarum?) quod nec hi SS. Patres, nec isti adversarii volunt: sed tantum comprehendere physicè acceptum, hoc est: quod DEUS, qui definitur *Qui est*, sit physicè tale pelagus: & sic S. Damascenus optimè componitur cum aliis Patribus: quæ conciliatio semper est procuranda. 3. Ista sufficientia non videtur esse prædicatum metaphysicè primum, ex quo alia à priori inferantur; nam ex ea tantum inferuntur à subsistendi consequentia: è contra ex ente à se omnes tandem perfectiones tanquam ex radice metaphysica inferuntur, & probantur à priori; quia Aseitas est radix exigitiva, & formaliter quali emanativa omnium perfectionum: ex qua etiam debet probari ipsa sufficientia illa adæquata (nam non potest probari nisi ex Aseitate) dum è contra Aseitas independentè ab illa sufficientia abunde demonstratur. Displicet quidem Adversariis, quòd Aseitas, eò quòd non formaliter, sed tantum radicaliter dicat alias perfectiones, DEUM, non quasi jam actualiter perfectissimum, sed tantum potentialiter talem proponat: sed inprimis videtur etiam ipsa sufficientia (quæ non formaliter dicit perfectiones, sed tantum connexionem vel identitatem cum ipsis) non immediate ratione sui, sed tantum mediatè ratione terminorum, DEUM actualiter perfectissimum proponere. 2. quidquid de hoc sit, nostra definitio proponit DEUM perfectissimum in linea seu ratione essentia, quamvis non in aliis lineis: sicut intellectus & voluntas dicunt DEUM perfectissimum in linea principii cognoscitivi & volitivi, non autem in linea actû cognoscentis, vel volentis. Ex qua paritate habetur, non esse indecentem conceptum, qui DEUM repræsentat aliquo modo tanquam potentiam, præsertim activam, aut quasi emanativam, tantum formaliter, aut metaphysicè talem. Imò hoc spectat ad lineam definitionis, quæ non debet omnia prædicata definiti exprimere, sed à quibusdam præcindere. Sic S. Thomas in *1. dist. 7. q. 1. a. 1 ad. 1. ait. In DEO est omnino idem re essentia, potentia, & operatio, sed differunt tantum ratione*. Ex quo tamen non sequitur, DEUM concipi ut imperfectum, sed tantum concipi imperfectè. Itaque non videtur recedendum à longè communius recepta definitione longè clariore, captu faciliore, & communissimè adhiberi solita in discutiendis aliis quæstionibus de DEO, & perfectionibus Divinis.

ARTICULUS III.

An DEUS sit infinite perfectus.

122. Perfectio communiter dividitur in mixtam, simpliciter simplicem, & simpliciter talem. Perfectio mixta dicitur illa, quæ habet adjunctam imperfectionem; tales sunt potentia ambulandi, scribendi &c. quæ licet bonæ sint, quia tamen secum ferunt motum, & fatigationem, non sunt undequaque perfectæ. Perfectio simpliciter simplex ex S. Anselmo in *Monologio c. 14.* dicitur: *Quæ est melior ipsa, quam non ipsa*: intellige infinitè; quia non tantum debet esse melior, quam ejus negatio; hoc enim competit etiam perfectioni mixtæ: sed debet esse melior, quam omnis perfectio, cum ipsa incompositibilis,

fibilis, vel ei non identificabilis. Tales perfectiones sunt prædicata spiritus, viventis, intelligentis &c. quæ meliora sunt, quàm eorum opposita, scilicet materialis, inanimati &c. *Perfectio Simplex*, seu simpliciter talis est, quæ nullam involvit imperfectionem; non tamen est melior, quàm sint aliæ cum ipsa impossibiles.

123. Difficultas hæc est circa Relationes Divinas. Quidam negant, eas esse perfectiones; alii negant, esse simpliciter simplices; quia Paternitas e. g. non est melior, quàm Filiatio cum ipsa inidentificabilis: unde ajunt, eas Relationes esse perfectiones simplices, vel simpliciter tales: alii tamen asserunt, eas esse perfectiones simpliciter simplices, & explicant illud *non ipsa*, ut significet omnimodam impossibilitatem, vel exclusionem omnis identitatis etiam in tertio, quæ non datur inter Paternitatem, & Filiationem in Divinis. Sed quidquid sit de his, videntur saltem illi, qui tenent, terminationes contingentes actuum Divinorum contingentium esse perfectiones, debere asserere, quòd istæ non sint perfectiones simpliciter simplices; nam volitio hujus mundi non est melior, quàm fuisset nolitio, si DEUS hunc mundum noluisse: nec tamen istæ duæ sunt ullo modo identificabiles: nisi fortè reponere velint, datâ unâ alteram necessariò omitti, adeoque non esse perfectionem (cùm in nihilo suo maneat) & consequenter oppositam esse meliorem.

124. Jam non quaritur, an DEUS sit ita perfectissimus, ut involvat perfectiones etiam mixtas, & quidem formaliter; nam, cùm istæ secum ferant imperfectiones, & plures inter se contrariæ sint, non possunt in unum, & perfectissimum ens convenire: sed quaritur, an DEUS omnes perfectiones simpliciter simplices, vel simpliciter tales contineat formaliter, mixtas autem eminenter, id est, demptis imperfectionibus.

125. Dico. DEUS est infinite perfectus, seu habet omnes perfectiones vel formaliter, vel eminenter. ita omnes Catholici, imò omnes paulò prudentiores etiam Ethnici. Et in primis Scripturæ hoc in pluribus locis asserunt. *Baruch. 3. v. 25. Magnus est, & non habet finem, excelsus, & immensus. Psal. 144. v. 3. Magnus Dominus, & laudabilis nimis, & magnitudinis ejus non est finis &c.* Idem ubique clamant SS. PP. ex quibus S. Dionysius, de *Divinis nominibus* c. 5. ait: *DEUS non quoquo pacto est ens, sed simpliciter, & incircumscripte totum in se esse pariter ambit.* Plura vide apud Lessium *De perfectionibus Divinis* l. 1. c. 1. Ex quo unanimi sensu Patrum etiam habetur, Scripturas debere hic exponi de infinitate rigorosè accepta, quamvis aliquando etiam in Scripturis terminus *Infinitum* minùs rigorosè accipiatur.

126. Probatur conclusio ratione. Omnis perfectio possibilis vel est creata, vel est increata: utramque habet DEUS, vel formaliter, vel eminenter: ergo habet omnem perfectionem possibilem: ergo est infinite perfectus. ultima consequentia probatur ex eo, quòd, cùm perfectiones creatæ sint syncategorematicè possibiles infinitæ, si DEUS istas, & præter has etiam habeat omnes increatas, & quidem categorematicè, seu actu, utique debeat esse infinite perfectus. Nec possibilitas infiniti syncategorematici creati in perfectione prudenter in dubium

R. P. Ant. Mayr. Theol. Tom. I.

potest vocari; cùm ex una parte nulla implicancia possit ostendi, & ex altera parte omnes Auctores: imò omnes, qui DEUM verum agnoscunt, etiam omnipotentem agnoscant, & Scripturæ ubique omnipotentiam adstruant: quæ ratio utique sufficit ad hanc propositionem theologice probandam, prob. jam mi. Perfectio increata non potest dari per identitatem in alio, quàm in DEO: insuper debet necessariò existere, utpote ens necessarium, adeoque cum aliquo identificari: ergo cum DEO; adeoque debet huic formaliter inexistere. Jam perfectio creata debet omnis à DEO, vel actu produci, vel saltem posse produci: ergo debet eam habere eminenter, prob. conseq. Omnis causa principalis debet præcontinere effectum vel formaliter vel eminenter; cùm dare non possit, præsertim principaliter, quod non habet. Hinc D. Dionysius, de *Divinis nominibus* c. 5. rectè ait de DEO: *Nam profecto non istud quidem est, illud verò non est, neque alicubi est, alicubi non est; sed omnia est, ut omnium causa.* Dixi eminenter; quia formaliter eas habere non potest, utpote mixtas imperfectionibus, & sibi contrarias.

127. Confirm. DEUS est ens à se: ergo est illimitatus, seu infinitus in perfectione. prob. conseq. Non est limitatus à causa, neque à se: ergo, 1. pars ant. est clara; quia non habet causam; ubi obiter adverto, effectum dici limitatum à causa, non quòd hæc producat effectum in minore perfectione essentiali; cùm enim essentia sint immutabiles, hoc nequit causa facere: sed quòd loco effectus perfectionis producat minùs perfectum. prob. jam 2. pars ant. Ens, quod est à se, seu non habet causam, non est limitatum à se, vel à sua natura; quia ipsa natura talis entis est illimitata: id quod ex lumine naturali omnes, qui agnoscunt ens à se, admittunt; nam, quodocunque occurrit ens limitatum, statim in ejus causam naturaliter inquirimus, nec dubitamus ens limitatum etiam esse causatum. 2. Si ens à se posset esse limitatum, posset quis adstruere plurima entia à se; imò Philosophi, quando occurrunt effectus mirabiles, quorum causa difficillimè assignatur, possent dicere, eos esse à se, quod esset absurdum. Tandem si ens non est limitatum quoad existentiam, sed habet hanc perfectionem à se, non est ratio, cur non habeat à se etiam alias perfectiones, quas à se haberi non est adeò difficulter perceptibile.

128. Ex hac conclusione, ejusque probationibus infertur 1. DEUM necessariò esse æternum; nam cùm sit ens à se, est ens absolute necessarium; si enim aliquando non fuisset, nec à se, nec ab alio postea esse potuisset: non ab alio; quia sic non esset amplius ens à se: non autem à se; quia, ut rectè Derkennis *disp. 1. de DEO. c. 2. n. 34.* quod non semper est, sed transit à non esse ad esse, debet per aliud determinari. Certè, ut ait Arriaga *Disp. 2. sec. 4. n. 33.* videtur ex terminis imperceptibile, quòd aliquid à se ipso incipiat de novo existere, nec est ulla assignabilis ratio, cur non antè extiterit: & ipsa res nondum existens non potest cognoscere tempus, quo velit incipere. Quòd si DEUS necessariò existit ab æterno, etiam necessariò in æternum existet; nam sicut habet à se primum existere,

D

ita

ita habet, ut ita loquar, conservari, nec indiget alio. Et sanè ridiculum esset dicere, quòd aliqua creatura possit destruere ens à se, & quidem infinite perfectum, adeoque infinite etiam potentia, & per quod omnia conservari debent.

129. Infertur 2. DEUM esse immensum, adeoque omnibus rebus intimè præsentem; nam sicut nasci in tempore est imperfectio (qua ratione etiam probatur DEUS esse æternus) ita etiam est imperfectio constringi loco: e contra esse determinatum ad hoc, ut, ubi aliquid pro ulla temporis differentia, vel quacunque providentia existit, etiam ipse adsit, est perfectio possibilis, sicut esse semper: consequenter non debet DEO negari, tanquam illi, cui inest omnis perfectio possibilis ex n. 126. Accedit, quòd absurdum sit dicere, creaturam alicubi posse existere, ubi non possit existere DEUS: atqui ubique potest aliqua creatura existere: ergo: si autem DEUS potest ubique existere, actu ubique est; cum mutari non possit, ut paulò post dicemus; quare quando DEUS dicitur habitare, accedere, recedere, & similia, tropicè ab omnibus intelliguntur. Hic tamen notandum, quòd nec æternitas DEI sit successiva (quam Derkennis *Disp. 4. n. 1.* vocat extrinsecam temporis) nec immensitas sit extensa; non enim DEUS durat per durationes sibi succedentes, nec præsens est variis locis per ubicationes distinctas, sed in hoc indivisibili *nunc* datur tota ejus æternitas, (quam Derkennis *loco cit.* vocat intrinsecam) & in indivisibili etiam spatio datur tota immensitas, de qua re legi meretur P. Ulloa *De DEO disp. 1. c. 3.* Hoc non capimus sensu, sed intellectu, quo etiam solo capimus, animam esse totam in capite, & totam in pede: quamvis hæc paritas non sit omnimoda; cum ubicatio, vel unio animæ cum capite distincta sit ab ubicatione, & unione cum pede: at præsentia DEI Romæ (quantum est ex parte DEI) eadem est, quæ Ingolstadtii &c.

130. Infertur 3. DEUM esse omnipotentem, atque omniscium; tum quia hæc perfectiones possibiles sunt; tum quia ab ente à se omnia producta debent suum esse habere, adeoque ipse omnia possibilia producere; si autem omnia debet producere, debet etiam conservare, & gubernare, adeoque omniscius esse, tum ut noscat, quid producat, tum ut omnia ritè ordinet, ac sapienter dijudicet: sed de hac omniscientia redibit iterum sermo, ubi de scientia DEI.

Infertur 4. DEUM esse spiritum, & non corpus, ut Sadducæi inter Judæos hæretici, & Anthropomorphitæ volebant; est enim uique major perfectio possibilis esse spiritum, quam crassum corpus; quare, quando homo dicitur factus ad imaginem DEI, non intelligitur de corpore, sed de parte nobiliore, scilicet anima intellectuali, & libera. Item quando in Scripturis DEO tribuuntur membra corporalia, manus vel pedes, imò etiam anima, omnes Patres, atque Doctores dicta illa metaphoricè sumunt.

Infertur 5. DEUM esse liberum; nam utique est magna imperfectio, ens intellectivum esse necessitatum ad omnia, & nullam ullius rei electionem habere, quæ si à rationalibus creaturis, multò magis removenda est à DEO: præsertim cum hic debeat esse sapientissimus Gubernator, adeoque

erga bene meritos liberalem se exhibere, alia autem pro libitu poenas, aut infligere, aut condonare. Accedit, quòd sine libertate explicari omnipotentia nequeat; cum enim plurima possibilia nunquam sit producturus (ut apud omnes est in confesso) si non omitteret illa liberè, sed necessariò, non foret omnipotens; quia non posset plura producere, quam actu produceret. Adde, quòd frustra, & ineptè DEUM rogaremus, ut hoc, vel illud nobis concedat; nam vel non posset, vel necessariò deberet concedere. Neque posset dici, eum suppositis precibus id necessariò facturum; nam hoc est contrarium persuasioni omnium, nec necessitas absoluta potest connecti cum liberis nostris actibus.

131. Infertur 6. DEUM simplicem esse, omnisque compositionis realis expertem. dico *realis*; nam de formali per conceptum, quæ non in DEO, sed tantum in cognitione nostra argueret imperfectionem, hic non sum sollicitus. prob. Ipsa realis compositio est quedam imperfectio, quæ excludi debet à perfectissimo DEO: ergo. Dein vel partes componentes essent entia à se, & DEUS foret aggregatum ex pluribus Diis: vel essent ens ab alio, & neque totum esset à se, ut patet ex n. 71. vel aliquæ partes essent à se, aliæ ab alio, & priores essent DEUS, vel Dii; reliquæ autem omnino superflue; cum sine ipsis haberetur infinita perfectio, seu DEUS, aut Ens à se.

132. Infertur 7. DEUM esse immutabilem, ut de se ipso dicit *Malachia c. 3. v. 6. Ego enim Dominus, & non mutor.* Ratio est; quia mutabilitas est perfectibilitas; motus enim est actus entis in potentia, seu entis perfectibilis, quale DEUS utpote ens perfectissimum esse non potest. Rursus novus motus vel deberet DEO jam existenti de novo identificari, quod est Chimæricum: vel deberet DEO uniri, & daretur compositio, non quidem ea, quam aliqui dicunt passivam, vi cujus substantia DEI ex partibus componeretur; sed tamen activa, vi cujus DEUS accidentaliter compleretur, seu perficeretur, quod DEO repugnat. Ex quibus intelligitur etiam ille modus loquendi Theologis communis, vi cujus dicitur DEUS purus actus exclusivus omnis potentialitatis: scilicet DEUS non est subjectam potens recipere ullam perfectionem per unionem, sed est mera, & omnis perfectio sua per identitatem. Quomodo autem sine mutatione DEUS possit uniri creaturæ, spectat ad tractatum de Incarnatione, ubi fusius exponitur, Verbum per unionem Hypostaticam nec perfici, nec mutari: itémque ibi exponitur, an & quo sensu Persona in Christo possit dici composita, de quo S. Thomas *in 3. disp. 6. q. 2. a. 3.* quomodo autem concilientur libertas, & immutabilitas DEI, inferius, quantum fieri potest, exponemus.

133. Infertur 8. DEUM esse unicum, quod Scripturæ innumeris locis tradunt. Hinc quando *Psal. 81.* aut *1. Cor. 8.* & alibi indicantur Dii multi: vel sermo tantum est de multitudine falsorum Deorum: vel intelliguntur tantum Superiores, aut Judices, qui propter præminentiam suam vocantur in Scripturis Dii, sed non in eo sensu, quo ipse DEUS. Idem in symbolo S. Athanasii clarissimè definitur: quin imò Pythagoræ, Trismegisto, Aristoteli, imò, teste Origene, Peripateticis, atque Philosophis, quin & paulò sapien-

sapientioribus Ethnicis fuit persuasum, ut fusè al-
latis eorum dictis probat Theophil. Raynaudus
in *Theologia Naturali* dist. 7. q. 1. a. 1. Hinc famo-
sum illud dictum Aristotelis 12. *Metaphysicorum*
ultimo sub finem, ubi ait: *Entia nolunt male guber-*
nari: non est bona pluralitas principatum: unus er-
go princeps. ubi non de gubernatione regni, sed
universi loquitur. Hinc illud Pythagoræ dicen-
tis, quodd, si alter daretur DEUS, deberet sibi alte-
rum condere mundum, & in eo habitare.

134. Rationes etiam pro hac veritate, vel
ex immultiplicitate ultimi finis, vel entis summi,
ac perfectissimi, vel aliunde desumptas complu-
res videre est apud eundem Raynaudum *loc.*
cit. ego brevitas causâ unam solam adduco.
DEUS, utpote perfectissimus, debet esse liber-
rimus quoad gubernationem universi totius;
aliàs enim posset turbari, imò sæpe turbaretur
ordo bonæ gubernationis, si prudenter statuta
exequi non posset: ergo debet esse unus, prob.
conseq. Si essent duo, vel plures Dii, tunc vel unus
altero esset debilior, deberetque cedere, & non es-
set DEUS; quia imperfectus, & nullo modo omni-
potens: vel essent quoad omnia pares, & tunc
posset unus alterum impedire: quin imò uterque
à se invicem dependerent, adeoque imperfecti fo-
rent, & neuter omnipotens: facile etiam turbare-
tur, certè posset turbari ordo universi, dum posset
non convenire, atque probabilissimè etiam non
convenirent; quia non deberent, & liberi essent.
de qua re adhuc plura in objectionibus infra.
Hucusque allata prædicata DEI, atque etiam alia
clare definita habentur in Concilio Magno La-
teranensi sub Innocentio III. eaque definitio re-
fertur C. Firmiter de Summa Trinitate.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

135. **O**B. 1. Ut habet communis parâ-
mia, Bonum est, quod omnia
appetunt: atqui DEUM non
omnia appetunt; quia non omnia eum cogno-
scunt: ergo non est bonus, aut perfectus. Confirm.
1. Saltem non infinite appetitur: ergo non est in-
finite bonus. Confir. 2. Bonum est communi-
cativum sui: DEUS non est ita communicativus:
ergo, prob. mi. Ante creationem mundi se non
communicavit: ergo neque nunc se communi-
cat; quia est immutabilis. Confir. 3. Si DEUS est
bonus, tunc solus est bonus, ut dicitur *Marci* 10.
v. 18. ergo non est summum bonum; quia nul-
lum est bonum inferius. Resp. dist. ma. hoc est,
quidquid appetitur, est bonum. conc. ma. quid-
quid est bonum, appetitur ab omnibus. neg. ma.
& dist. proportionaliter mi. neg. conseq. in ea
propositione bonum est prædicatum, non subje-
ctum. Ad 1. confirm. om. ma. quia Deus à seipso
infinite suo modo appetitur, neg. conf. Ad 2. con-
firm. neg. mi. ad prob. neg. ant. quia se ab æter-
no communicavit ad intra communicatione per-
fectissima per identitatem. Dein om. ant. neg.
conseq. quia in tempore se communicat ad extra,
non per identitatem, sed vel per unionem cum na-
tura humana Christi, vel per productionem varia-
rum creaturarum sine omni mutatione; quia nullum
recipit motum. Ad 3. confirm. dist. ant. solus DEUS
est bonus à se, & per excellentiam, ac essentiam

suam. conc. ant. per participationem à DEO ac-
ceptam. neg. ant. & conseq.

136. Ob. 2. DEUS est ens singulare, de-
terminatum, distinctum ab aliis: ergo est limita-
tum, & non infinitum. Confirm. 1. DEUS est prin-
cipium rerum omnium: sed principia seu semina
sunt imperfecta: ergo. Confirm. 2. DEUS non
est factus: ergo neque perfectus; quia perfectum
est omnino, & totaliter factum. Resp. neg. con-
seq. Eo ipso, quod sit ens exigens infinitas perfe-
ctiones, non est ens limitatum quoad perfectio-
nem, sed ad summum quoad numerum, quæ
tamen quasi limitatio est summa perfectio; quia
per eam excluditur omne ens æquale. Ad 1.
confirm. dist. mi. principia intrinseca materialia.
conc. mi. extrinseca, seu effectiva. neg. mi. saltem
universaliter sumptam, & neg. conseq. Ad 2.
confirmat. neg. conseq. perfectus enim in sensu
Theologico (quidquid sit de Grammaticali) signi-
ficat præditum perfectione, sive facta aut creata,
sive increata à se.

137. Ob. 3. Si DEUS continet omnem
perfectionem possibilem, tunc præter DEUM nul-
la est alia possibilis: sed hoc est falsum: ergo. Con-
firm. 1. Si daretur corpus infinitum, non esset possi-
bile aliud corpus: ergo, si detur perfectio infinita,
nulla alia erit possibilis. Confir. 2. Infinitum est,
ex quo semper est aliquid accipere: sed non vi-
detur, quomodo ex Divinis perfectionibus sem-
per sit aliquid accipere: ergo. Resp. dist. ma. si
continet omnem formaliter quoad speciem, &
individuum. conc. mai. si tantum continet eminen-
ter. neg. ma. & conc. mi. neg. conseq. quia tamen
alia in specie, & individuo perfectio est possibi-
lis, quamvis hanc DEUS contineat eminen-
ter.

138. Ad primam confirm. dist. ant. non esset
possibile absolute. neg. ant. naturaliter. om. ant.
& neg. conseq. Supernaturaliter possibilis est
penetratio corporum, adeoque præter corpus in-
finitum adhuc aliud, quod tamen cum illo debe-
ret supernaturaliter compenetrari: si tamen infi-
nitum impleat omnem locum possibilem, &
supposita possibilitate infiniti, unum infinitum non
posset esse majus altero, de quo litigant Philoso-
phi. Perfectiones autem non se mutuo exclu-
dunt loco. Ad 2. confirm. Illa definitio strictè
loquendo tantum convenit infinito divisibili in
numero, vel extensione; & infinitum aliàs dicitur,
quod superat omne finitum: sed om. ma. neg. mi.
quia saltem per conceptum semper est aliquid ac-
cipere; nunquam enim tot abstrahi possunt perfe-
ctiones ex DEO, quin plures restent abstrahenda.

139. Dices. Si DEUS non esset in omni loco
etiam in individuo, non esset inensus: ergo si non
haberet omnem perfectionem etiam in individuo,
non esset infinite perfectus. Resp. retorq. ar-
gum. ergo si non produceret omnem esse-
ctum, non esset omnipotens; quod est prorsus
absurdum. In forma. neg. conseq. Immen-
sitas in suo conceptu dicit formalem præsentiam
in omni loco, in individuo etiam accepto: at
infinita perfectio non dicit formalem possessio-
nem cujuslibet perfectionis in individuo; sed
tantum possessionem cujuslibet eminenter talem:
sicut omnipotentia non dicit actualement produ-
ctionem, sed tantum potentiam.

140. Ob. 4. Si DEUS esset infinite perfe-
ctus,

Stus, tunc unum infinitum esset majus altero: hoc est impossibile: ergo. prob. ma. DEUS magis excedit hominem, quam Angelum: ergo infinitus excessus DEI super hominem esset major infinito excessu super Angelum: ergo. Confir. Creatura omnes deberent esse æquales in perfectione: hoc est falsum: ergo. prob. ma. omnes æqualiter distarent à perfectione Divina, scilicet infinite: ergo. Resp. neg. ma. ad prob. dist. ant. magis excedit, si excessus denominativè sumatur. neg. ant. si excessus quidditivè sumatur. om. ant. propter paulò post dicenda, & dist. pariter primà, nego secundam consequentiam.

141. Excessus est relatio inæqualitatis, quæ consequenter quidditivè, seu concretivè sumpta involvit duos terminos, seu duas rationes fundandi, & in nostro casu perfectionem DEI, & perfectionem creaturæ. Excessus autem (intellico activum) denominativè sumptus involvit tantum id, quod denominatur excedens, scilicet in nostro casu perfectionem DEI. Jam hæc, cum unica, & indivisibilis sit, non potest esse major se ipsa, adeoque excessus DEI denominativè sumptus super Angelum non est major excessu denominativè sumpto super hominem; cumque hic tantum excessus, seu perfectio DEI sit infinita, non sequitur unum infinitum esse majus altero. Sic etiam elephas in se ipso non est major, sive comparetur cum musca, sive cum bove. Quæri tamen adhuc potest, an, si addatur infinita perfectioni Divinæ perfectio Angeli supra muscam, complexum fiat majus, sed de hoc paulò post adhuc isto articulo.

142. Ad confirm. neg. ma. ad prob. dist. ant. hoc est, æqualis esset distantia ex parte DEI. conc. ant. ex parte creaturarum. neg. ant. & consequ. Sicut diximus excessum involvere duos terminos, ita & involvit distantia: imò hæc distantia, si bene consideretur, aliud non est quam excessus. Quamvis autem unus terminus semper maneat idem, si alter sit inæqualis, jam distantia est inæqualis: & consequenter etiam inæqualis perfectio: atqui in quibusdam creaturis est inæqualis utique essentia & æstimatio, e.g. in creatura insensibili respectu rationalis: ergo etiam perfectio.

143. Ob. 5. Perfectiones possibiles sunt inter se distinctæ, & oppositæ: ergo non possunt confluere in simplicissimum DEUM. Confirm. Si haberet DEUS eminenter omnes perfectiones creatas, tunc esset eminenter lignum, corpus, imò esset eminenter imperfectio, vel etiam peccatum, saltem in sententia eorum, qui dicunt formalem malitiam peccati stare in aliquo positivo: hæc sunt absurda: ergo. Resp. dist. ant. si sint perfectiones mixtæ. conc. ant. si sint simpliciter simplices, aut simpliciter tales. neg. ant. & sub eadem distinctione conc. vel neg. consequentiam. Scilicet ut diximus n. 126. perfectiones simplices DEUS habet formaliter, mixtas eminenter.

144. Ad confirm. resp. Sicut statim initio Summularum monentur Logici, ut præsertim coram rudibus non proferant absque distinctione, vel explicatione simpliciter hanc propositionem: *Non tantum DEUS est mendax*: licet in rigore summulistico possit esse vera; quia eam rudes in malo sensu acciperent; ita hic pariter monendi sunt

Theologi, ne proferant simpliciter propositiones in objectionem adductas; quia etiam istæ facile in malum sensum acciperentur, quasi DEUS esset reverà corpus aliquod, sed eminentius cæteris: vel esset peccatum supra alia eminens, quæ utique essent falsissima. dist. ergo mai. hoc est, haberet omnem perfectionem puram (seu demptis imperfectionibus) quæ reperitur in ligno, corpore, vel etiam actu malo. conc. mai. in alio sensu. neg. mai. & dist. sic mi. neg. conf.

145. Ob. 6. Etiam si Angelus e. g. possit producere cognitiones specie diversas syncategorematicè infinitas, tamen non est infinite perfectus: ergo etiam, quamvis DEUS possit producere creaturas syncategorematicè infinitas, non sequitur, quòd sit infinite perfectus. Resp. neg. consequ. Inprimis Angelus non potest cognitiones se solo producere, sed debet juvari ab objectis, seu speciebus, & DEO ipso concurrente, à quo insuper debet pro priori conservari: potest autem DEUS creaturas infinitas se solo producere. Secundo non potest Angelus producere cognitiones perfectiores, & perfectiores in infinitum; potest autem DEUS producere creaturas semper perfectiores, & perfectiores, & hæc perfectio est infinita; quia major omni finitâ, nec habens finem ullum continendi perfectiones. At illa perfectio Angeli neque in linea intellectivi est infinita; quia potest dari major adhuc finitâ; nam potest dari alius Angelus, potens producere cognitiones perfectiores, quam ille prior possit: qui tamen Angelus erit adhuc limitati intellectus; quia iterum poterit dari perfectior isto. Quòd autem causa, si conservetur, possit successivè producere infinitos effectus genericè tales, non arguit potentiam infinitam (nisi fiat miserabilis quæstio de voce contra communissimum sensum, & auctoritatem) nam omnibus causis, quæ ab omnibus finitâ potentia esse censentur, competit posse semper ulterius agere, si conserventur.

146. Ob. 7. Complexum ex DEO, & creatura est aliquid perfectius, quam solus DEUS: ergo hic non est infinite perfectus; quia potest dari aliquid perfectius. Resp. cum S. Thoma 1. 2. q. 34. a. 3. ad 2. item in 3. dist. 6. a. 3. ad 1. & aliis communissimè. neg. ant. si enim, ut habet S. Augustinus *serm. 38. de tempore sub medium. Tantus solus est Pater, vel solus Filius, vel solus Spiritus Sanctus, quantus est simul Pater & Filius, & Spiritus Sanctus.* quanto magis tantus est solus DEUS, quam DEUS simul & homo. Ratio huius rei est; quia finitum additum infinito simpliciter tali, non facit illud melius; eò quòd infinitum simpliciter jam præcontineat eminenter omne bonum finitum, & quidem infinito excessu, adeoque additum finitum non facit illud magis æstimabile, quod significat strictè melius.

147. Dices. Totum est majus sua parte: ergo complexum Christus est majus solo DEO. Resp. nego suppositum, quòd DEUS sit pars huius complexi; pars enim significat aliquid complebile, perfectibile &c. quòd DEO non competit: unde non potest dici pars Christi, sed tantum terminus intrinsecus. Si replices: totum est majus suis terminis intrinsecis. Resp. dist. ill. est majus, hoc est, semper melius. neg. majus, hoc est, extensius, om. Certe aliqua tota pro-

constitutivis involvunt negationes, quæ non semper reddunt id melius. e. g. homo peccator, supposito præsertim, quod peccaverit pura omissione libera, non est quid melius, nec physice, quam solus homo. Secundò, si terminus intrinsecus unus sit infinitum simpliciter, non potest totum esse melius, quam ille terminus solus.

148. Dices 2. DEUS & creatura sunt pluribona, quam solus DEUS: ergo etiam sunt plus boni. Confirm. Complexum illud non est minus DEO, nec æquale: ergo est majus. Resp. neg. conseq. *Plus boni* significat majorem æstimabilitatem, *plura bona* significat tantum numerum, si ve plura subjecta bona. Aliqui admittunt DEUM, & creaturam esse plus boni *extensive*, seu ut alii loquuntur, *materialiter*, quamvis non *intensive*, seu *formaliter*. Sed Izquierdo, Gonet, & Quirós hunc modum loquendi, saltem si dicatur *extensive*, rejiciunt; quia, ajunt, *plus boni* non significat tantum pluralitatem numericam, sed majorem æstimabilitatem. Ad confirm. aliquid dicunt, complexum illud esse minus boni, ed quod creatura DEO adjungat imperfectionem; sed non video, cur minuatur bonitas DEI per additionem creaturæ, Dein, sicut Deus absorbet omnem bonitatem, ita eminenter compensat omnem defectum. Quare nego secundam partem antecedentis, & dico, quod sit quoad æstimabilitatem æquale.

ARTICULUS V.

Solvuntur Objectiones contra Corollaria.

149. Ob. 1. contra æternitatem DEI. *Æternitas* ex Boëtio de consol. Phil. prof. 6. lib. 5. est *interminabilis vita tota simul*, & perfecta possessio, vel duratio tota simul, & quoddam nunc stans: sed hæc non convenit DEO: ergo. prob. mi. DEUS in Scripturis dicitur fuisse, esse, & futurus esse: sic Apoc. 4. v. 8. dicitur: *Dominus DEUS omnipotens, qui erat, & qui est, & qui venturus est.* Daniel. 7. v. 9. vocatur *Antiquus dierum*: ergo. Resp. neg. mi. ad prob. neg. conseq. Phrases illæ non significant successionem temporis in DEO, sed in creaturis coexistentibus; vel significant tantum, DEUM eminenter continere omnes differentias temporis; DEUS enim non existit in tempore, quod sit intrinseca mensura ejus durationis: neque propterea nunquam existit, sed semper, sine omni tamen durationis luccessione.

150. Unde illud Psal. 101. v. 28. de DEO: *Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient.* pulcherrimè exponit D. Augustinus l. 11. Confess. c. 13. *Anni tui nec eunt, nec veniunt; ... anni tui omnes simul stant; quoniam stant: nec euntes à venientibus excluduntur; quia non transeunt: isti autem nostri omnes erunt, cum omnes non erunt. Anni tui dies unus, & dies tuus non quotidie, sed hodie; quia hodiernus tuus non cedit crastino, neque enim succedit hesternò. Hodiernus tuus æternitas, ideo coæternum genuisti, cui dixisti: Ego hodie genui te. Et S. Anselmus in Prologo c. 19. De æternitate tua nihil præterit, ut jam non sit: nec aliquid futurum est, quasi nondum sit: non ergo fuisti heri, aut eris cras: sed heri, & hodie, & cras es: imò non heri, nec hodie, nec cras: sed simpliciter es extra omne tempus.*

151. Dices 1. Ergo DEUS nunc est æternus,

& nunc semper existit. Resp. dist. illat. intelligendo *nunc temporis* creaturarum, ita ut per hoc nunc sit æternus. neg. illat. ita ut per *nunc æternitatis* suæ sit æternus, & semper existat. conc. Nec inferas: ergo non existit heri. Resp. enim neg. illat. cum enim æternitas ejus, eminenter contineat omnè tempus, & cuique coexistat, in hoc sensu communiter accepto dicitur DEUS heri existisse, quamvis non ita extiterit, ut ejus æternitas, ut ita dicam, hesternæ, non sit etiam hodie: scilicet in DEO non datur præteritum, sed tantum in creaturis coexistentibus, quibus quia comparamus frequenter æternitatem DEI, hinc sæpe de ea loquimur, sicut ferme de creaturis durantibus; quia aliter vix capimus.

152. Reverà autem colligit DEUS in unum indivisibile, perpetuo stans, & immutabile *nunc* modo quodam eminentissimo omnes suas perfectiones, cognitiones, volitiones, consilia, decreta, gaudia &c. quæ in creaturis sibi succedunt. Et sicut per indivisibilem immensitatem est hic, & illic, & isthic; sic per indivisibilem æternitatem est nunc, hodie, heri, & cras. Si quæras, quomodo ergo respectu DEI sint præterita, vel futura aliqua creaturæ? Resp. denominationem præteriti, vel futuri in creaturis provenire non à sola æternitate DEI semper stante, sed à successivis creaturarum durationibus, prius existentibus; & postea non amplius existentibus, vel primum exituris, & propter has etiam respectu DEI dici creaturas præteritas, vel futuras.

153. Dices 2. Ergo omnes creaturæ coexistunt toti æternitati: ergo sunt æternæ. Resp. dist. ant. coexistunt toti totaliter. neg. ant. partialiter. conc. ant. & neg. conseq. Licet quilibet creatura coexistat toti immensitati, non est ideo immensa: item, quamvis pes coexistat, & uniatur immediatè toti animæ rationali, non tamen existit ubique, ubi anima, e. g. non existit in capite, neque huic immediatè unitur. Neque sunt contradictoria, coexistere toti æternitati, & non totaliter, ut patet in exemplis immensitatis, & animæ modò allatis. Ratio etiam est; quia tantum significatur, coexistere toti æternitati durationem hodiernam Petri, & non crastinam; pro hoc tempore, & non pro alio; pro hoc instanti, non alio: coexistere illi tantum, & non amplius &c. quæ propositiones contradictoriæ non sunt; cum præsertim verificentur de durationibus creatis distinctis, quales sunt hodierna, & crastina, tamdiu durans, & amplius durans &c.

154. Ob. 2. contra immensitatem DEI. Scripturæ sæpe assignant DEO locum: sic Isa. 66. v. 1. *Cælum sedes mea*: ergo non est ubique. Confirm. Si esset DEUS immensus, non magis esset in cælo, quam in inferno: hoc est absurdum: ergo. Resp. neg. conseq. Ratio patebit ex dicendis ad confirmationem, ad quam resp. dist. mai. non magis ratione immensitatis. conc. maj. ex alio capite. neg. mai. & dist. sic mi. neg. conseq. DEUS dicitur specialiter esse in loco: vel quia specialiter ibi operatur, & magis ostendit suam maiestatem, ac liberalitatem, ut in cælo: vel quia magis ibi colitur, ut in templo: vel magis amatur, ut in anima iusti: quia tamen hæc res multum pendet ex usu loquendi, etiam hic debet attendi. Sic, licet etiam sit in inferno per vindictam, non

tamen est usus dicendi simpliciter absque addito, DEUM esse in inferno; fortè quia ibi non operatur poenas ex sua inclinatione, sed quasi tractus à malitia damnatorum.

155. Ob. 3. Si DEUS esset ubique, esset localiter in spatio: hoc autem est falsum, & negatur etiam à SS. PP. ergo. Confirm. Si DEUS tantum condidisset granum sinapis, aut milii, & illi inexistere, esset ubique, & tamen non esset immensus: ergo ex eo, quod sit ubique, non sequitur esse immensum. Resp. neg. ma. localiter enim esse in spatio solet significare, esse alicubi per ubicationem accidentalem, & contactum quantitatis, quæ DEO non competunt. SS. PP. autem tantum negant, DEUM esse in loco circumscriptivè, vel definitivè, ita, ut non sit extra illum locum, quod nequaquam asserimus. Ad confir. dist. ant. non esset immensus ratione præsentia in eo grano formaliter acceptæ. conc. ant. ratione præsentia realiter acceptæ. neg. ant. & conseq. DEUS jam fuit immensus ante mundum conditum, ubi adhuc nihil fuit creatum: quare posset etiam esse immensus, etsi tantum daretur granum sinapis, non quidem ratione præsentia illius, formaliter tantum acceptæ, sed realiter acceptæ, quæ est immensitas DEI exigens esse ubique, ubi aliquid creatum existit pro quacunque temporis differentia, aut etiam pro quacunque DEI providentia.

156. Dices: Juxta nos DEUS debet etiam esse extra mundum in spatiis imaginariis: sed non est in illis: ergo. ma. patet ex eo, quod mundus non sit immensus; adeoque neque DEUS esset, si huic tantum adæquaretur. mi. prob. Spatia imaginaria realiter nihil sunt: ergo DEUS non potest illis esse realiter intimè præsens. Objeção hæc multum habet quæstionis de nomine. Certum est, DEUM extra mundum non coexistere actu spatiis imaginariis; nam coexistentia dicit utramque existentiam, quæ cum deficiat ex parte spatiorum, etiam deficit coexistentia: sed etiam certum est, immensitatem DEI æquivalere infinitis adhuc possibilibus locis, ita ut quandocunque locus de novo daretur, statim DEUS illi esset præsens, absque ulla sui mutatione: sicut scilicet æternitas DEI æquivaleret infinitis durationibus, & absque ulla sui mutatione erit præsens Antichristo, quandocunque hic dabitur.

157. Verbo, præsentia, & coexistentia dicuntur duos terminos sibi præsentis, aut coexistentes: unus, scilicet DEUS, datur: alter, id est spatia, non dantur: an autem dato tantum uno termino possit dici, quod jam denominativè factum detur denominatio DEI præsentis, vel coexistentis, quæstio est multum habens de nomine, in qua discrepant graves auctores. Suarez affirmat, Vasquez negat, SS. P. P. adduci uirique possunt. Pro affirmativa S. Augustinus l. 11. de civit. c. 5. sic loquitur: *An forte substantiam DEI, quam nec includunt, nec determinant Philosophi, nec descendunt loco, sed eam, sicut de DEO sentire dignum est, fatentur incorporea præsentia ubique totam, à tantis locorum extra mundum spatiis absentem esse dicturi sunt, & uno tantum, atque in comparatione illius infinitatis tam exiguo loco, in quo mundus est, occupatam?* S. Thomas quodlibeto 11. q. 1. a. 1. in corp. ait: *DEUS non solum est in illis, quæ sunt, fuerunt, & erunt; sed etiam in illis, quæ possunt*

imaginari esse. Pro negativa stat Tertull. c. 5. *advers. Praxeam* ajens: *Ante omnia enim DEUS erat solus, ipse sibi & mundus, & locus, & omnia.* S. Bernardus l. 5. *de consideratione.* c. 6. *Ubi erat, antequam mundus fieret? ibi est. Non est, quod quaeras ultra, ubi erat. Præter ipsum nihil erat: ergo in se ipso erat.* Adducitur etiam S. Augustinus in Psal. 122. dicens: *Antequam faceret DEUS cælum & terram, ubi habitabat DEUS? in se habitabat: In forma vel dist. ma. sic: esset in illis formaliter. neg. ma. fundamentaliter. conc. ma. & dist. sic mi. neg. conseq. vel neg. ma. quia saltem id non necessarium sequitur; etsi enim DEUS non foret in spatiis illis, modò esset in seipso, jam esset immensus.*

158. Ob. 4. contra omnipotentiam DEI. Si DEUS esset omnipotens, posset producere effectus categorematicè infinitos: sed non potest hos producere: ergo. Resp. neg. ma. Omnipotentia non dicit potentiam producendi effectus impossibiles, quales probabilis sunt categorematicè infiniti: sed tantum dicit potentiam ad effectus possibiles, seu syncategorematicè infinitos. Neque debet dari omnimoda, seu, ut vocatur, arithmetica proportio inter causam increatam, & effectum ejus; aliàs deberet posse ad extra producere effectum increatum: sufficit ergo proportio suo modo geometrica. Dices: si essent creaturæ categorematicè infinitæ, possent producere effectus categorematicè infinitos: ergo multò magis hæc potentia DEO tribuenda est. Resp. om. ant. neg. conf. Ex una Chimæra sequeretur altera. Interim tamen semper est verum, DEUM plus posse, quam omnes creaturæ possint in omni hypothesi possibili.

159. Ob. 5. contra simplicitatem DEI. In DEO datur distinctio virtualis inter naturam, ac personas, vel inter attributa, & essentiam: ergo datur etiam compositio. Confirm. In DEO dantur accidentia: e. g. Sapientia, Justitia &c. ergo debet dari accidentalis compositio. Resp. om. ant. de quo suo loco, neg. conseq. Distinctio virtualis non est reverà aliqua distinctio, sed tantum æquivalentia distinctionis in ordine ad prædicata contradictoria; neque tollit identitatem cum summa simplicitate: adeoque non affert ullam realem compositionem. Ad confirm. neg. ant. quæ enim in creatis sunt accidentia propter ipsam imperfectionem creaturarum, sunt in DEO realiter ipsa essentia physica. Neque etiam verum est, in creatis meliora esse composita simplicibus; nam, cæteris paribus, simplicia sunt meliora; melior est enim Angelus, quam homo.

160. Ob. 6. contra immutabilitatem DEI. Etsi DEUS non possit moveri ab alio, potest tamen moveri à se ipso, & juxta S. Augustinum l. 8. in Gen. c. 20. se movet: ergo est mobilis, seu mutabilis. Confirm. DEUS ex non creante factus est creans: ergo est mutatus. Resp. neg. ant. moveri enim à se significat, aliquid de novo in se producere, & recipere, sicut nos producimus, & recipimus nostras cognitiones: at DEUS nihil de novo in se producit, aut recipit. S. Augustinus non vult, DEUM se movere in sensu nostro (in quo motus non fit sine successione temporis; nam S. Aug. loc. cit. clare dicit, quod Creator moveatur se sine tempore, & loco) sed tantum in sensu Platónico, in quo dicitur motus omnis actus, etiam vitalis, identificatus potentia: qui modus loquen-

loquendi, teste Esparza, est jam antiquatus in scholis. Ad confirm. neg. conseq. actio creativa, cum sit actio ad extra, non immutat principium creans, sed tantum effectum creatum.

161. Ob. 7. contra unitatem DEI. Materia prima non fit ex alio: ergo est ens à se: ergo saltem dantur duo entia à se. Confirm. Deitas, sicut est infinite bona, ita debet esse infinite communicabilis: ergo debent dari infiniti Dii. Resp. neg. conseq. Non quidem ex alio, tanquam priore subiecto, fit materia, sicut nec anima rationalis: at fit ab alio, scilicet DEO. Ad confirm. neg. conseq. Sufficit, si ad intra infinite se communicet tribus SS. Personis. Quod si etiam se ad intra communicaret infinitis Personis, tamen non forent infiniti Dii. Quod autem se communicet tantum tribus, & non pluribus, potissimum desumendum est ex fide, cui alia congruentia ex ratione accedunt, de quibus *tr. de Trinitate* agi solet.

162. Ob. 8. Plures, imò ferme omnes gentes coluerunt plures Deos: ergo, si errassent, natura eos induxisset in errorem; nam, quod universaliter fit, à natura oriri censendum est: atqui natura non potest inclinare in errorem: ergo. Resp. dist. ant. coluerunt extrinsecè, & oretenus. om. ant. mente, & animo sincero, subdisting. minus sapientes, vel rudissimi. om. sapientes. neg. ant. & conseq. Certè antiqui Philosophi DEUM unum esse agnoverunt, ut ostendit S. Justinus *M. in oratione Paraneica, seu Paranesi ad gentes circa medium de pluribus inferioribus*, & maxime de Platone, quem tamen ait, veritatem, ne sibi accideret, quod Socrati, scilicet, ut cogere cicutam bibere, postea plures DEOS docuisse. Seneca *de beata vita sub finem* etiam hac de causa Aristotelem Athenis fugisse tradit, quamvis alii aliter de ejus fuga sentiant. Origenes *l. 7. contra Celsum circa finem* testatur, Peripateticos, quamvis unum DEUM nōsent, tamen se attemperasse opinionibus vulgi, & simulasse adorationem simulacrorum; quod idem Seneca S. Augustinus *l. 6. de civit. c. 10.* exprobrat: Platonici autem *l. 10. c. 1.* & penè cunctis Philosophis Josephus Judeus *l. 2. contra Appionem.* videatur Raynaudus *Theologie naturalis distinct. 7. q. 1. a. 1.*

163. Deim tam absurdos finxere Deos, ut eos contempsisse videantur: certè testatur Arnobius *l. 3. adversus gentiles*, suo tempore mississe indignanter aliquos Ethnicos contra Ciceronis de natura Deorum libros, & dixisse: oportere statui per Senatum, aboleantur ut hæc scripta, quibus Christiana religio comprobetur, & vetustatis opprimatur autoritas, quod ex eodem autore etiam refert Baronius *ad an. Chri. 143.* Adde, quod vel vulgus etiam natura unum DEUM doceat: ita testatur Tertullianus *in Apologetico c. 17.* dicens: Anima DEUM nominat: hoc solo, quia propriè verus hic unus DEUS, bonus, & magnus: & quod DEUS dederit, omnium vox est. Judicem quoque contestatur illud: DEUS videt: & DEO commendo: & DEUS mihi reddet. o testimonium anime naturaliter Christiane!

164. Dices. 1 Polytheismus est antiquissimus, & durat adhuc: atqui error non potest tam diu durare: ergo. Resp. Ante diluvium per bis mille circiter annos probabiliter nemo idololatra fuit. Dein fuit sæpe mutatus cultus idololatricus, aut

Dii; nec error fuit adeo universalis, ut dictum *n. 162.* quod autem hic error colendi plures Deos in genere durarit, maxime apud plebem, causa fuere corruptissimi mores, ob quos DEUS etiam aliquos Sapientes tradidit in reprobam sensum, ut habet Apostolus *ad Rom. 1. v. 28.* & quibus ut excusationem prætexerent, Deos etiam turpissimos sibi finxerunt. Accessit licentia Pictorum & Poëtarum, qui rudes deceperunt: item ambitio Regum, ac adulatio subditorum, honores Divinos Principibus suis deferentium. Accessit pseudopolitia Principum, ex religionis mutatione turbas in regnis timentium. Et ad hæc non natura, sed perversus genius homines induxit.

165. Dices 2. Juxta dicta Ethnici non fuere idololatra, nisi oretenus, & coluerunt unum DEUM; reliquos autem coluerunt, ut nos colimus SS. Coelites. Resp. Inprimis multi verè etiam interius Deos coluerunt, & quidem etiam ligneos, vel lapideos. Sic statua Belis apud Danielem putata fuit comedere, & consequenter vivere: item Draco apud eundem: item statua aliorum gentilium, præsertim quæ ope demonis locuta sunt, vel aliud prodigium fecerunt: e.g. Palladium Trojanum, serpens Epidaurius: item Vizlibuzli Mexicanorum, cuius ori infundi debebat sanguis occisorum infantium. Attamen negari non potest, quod multi ex Ethnicis, saltem ex sapientioribus, tantum oretenus fuerint idololatra; at non propterea minores Deos coluerunt, ut nos colimus Sanctos; nam vel eos non coluerunt, vel coluerunt ut in aliquo genere supremos. Certè plurimi non coluerunt aliquem DEUM, ut decebat verum; nam licet Jovem facerent Deorum supremum, non tamen credebant Monarcham plena potestate præditum; verum indigentem aliis Diis, quasi regis Satrapis, nec potentem absque horum ope omnia efficere. Dein aliqui quosdam saltem in aliquo genere credidè supra Jovem, quem voluerunt à Cupidine sapius victum. Magnum insuper est inter nos, ac ipsos discrimen in hoc, quod ipsi tanquam minores Deos coluerint homines pessimos, passionibus inordinatissimis subiectos: insuper in eo quod DEO, etiam supremo, affinxerint prædicata irrationabilia, e.g. necessitatem in agendo, vel limitatam scientiam, & imperfectam potentiam, dum negarunt ei potestatem creandi &c.

166. Ob. 9. Etiam si essent plures Dii, tamen non turbaretur ordo universi: ergo nostra probatio est nulla. prob. ant. Posset dici, quod omnes essent optimi, ac sapientissimi, adeoque idem semper liberè vellent. Resp. neg. ant. vel saltem neg. quod non posset turbari. Vel enim unus prius naturā aliquid veller, & determinaret, reliqui autem deberent eam determinationem sequi, & isti essent subditi, certè imperfecti, consequenter nullatenus Dii: vel casu omnes convenirent in idem, & est incredibile, quod hoc futurum sit semper; cum casus sit incertus, atque inconstans: sed & hoc ipsum est absurdum de Diis dicere: præterquam quod etiam sit moraliter impossibile, ut casu semper conveniant duo entia libera ad idem semper volendum in innumerabilibus circumstantiis, præsertim cum voluntates, quod sunt potentiores, eò facilius discerpent.

167. Neque ratione sapientiæ, aut bonitatis

ris deberent semper convenire; nam infinitis vicibus esset æquè bonum, ac sapiens aliquid facere, quàm omittere, & vicissim. Certè non minùs prudenter fecisset DEUS, si non creasset hunc mundum, quàm cum creaverit, ejusque voluntas æquè fuisset bona, atque laudabilis: sicut etiam æqualiter prudenter, & bene fecit non creando alterum mundum, quàm si eum creasset. Imò sæpe regula honestatis in aliqua actione est ipsa voluntas Divina: nec DEUS tenetur semper facere, quod est optimum in se, seu, ut aliqui loquuntur, materialiter, sed quod est optimum in his circumstantiis, inter quas sæpissimè est ipsa voluntas Divina, & ab hujus beneplacito denominatur res hinc, & nunc optima: ergo sapientia, & bonitas eos non infallibiliter, & necessariò redderet concordēs, sed saltem posset universi gubernatio turbari. Dein, stante libertate plurium, possent saltem sibi invicem contradicere, aut se mutuo impedire, consequenter à se invicem penderent, essentque imperfecti. Tandem, si habent eandem semper voluntatem, non est ratio Deos multiplicandi, sicut cum SS. tres Personæ habeant eundem intellectum, ac voluntatem, sunt unus DEUS. videatur etiam Arriaga de SS. Trinitate disp. 42. n. 43.

168. Dices, posse adstrui aliquam sympathiam inter Deos, ratione cujus semper conveniant. Resp. vel hæc tolleretur libertatem, & redderet Deos imperfectos: vel non tolleretur, & redeunt priora argumenta. Dices: posset dici, quod quilibet gubernaret distinctum mundum. Resp. in primis, hoc Polytheistas non velle. Dein vel essent omnipotentes, & immensi, vel non? Si secundum; non essent Dii. Si primum; tunc quilibet esset ubique: certè posset semper sibi creare novos ac novos mundos, donec contineretur mundum alterius, & dominium etiam ibi exercere tentaret.

Solet etiam hinc agitari quæstio, an inter attributa Divina detur distinctio virtualis, aut formalis ex natura rei: & utraque communiter à nostris negatur, ac purè formalis tantum admittitur. Difficultates obijci solitæ, aut faciliè solvantur ex auditis in Logica de distinctione inter intellectum, & voluntatem: aut tangunt mysterium SS. Trinitatis: quare, usquedum de eo agamus, quæstionem hanc differimus.

DISPUTATIO II.

De Cognoscibilitate DEI.

169. **E** Gimus hucusque de essentia, existentia, ac aliis perfectionibus Divinis: jam agendum de earundè cognoscibilitate respectu creaturarum, sive an, & quatenus possit DEUS, ejusque perfectiones, cognosci à creaturis; nam quod à seipso perfectissimè seu comprehensivè possit cognosci, nemo dubitat, cum utique intellectus Divinus sua vi cognoscendi, & ipsa etiam cognitio Divina infinita adæquare possit cognoscibilitatem sui ipsius, seu Divinarum perfectionum secum identificatarum. Non autem hinc quæritur, an DEUS à creato intellectu cognosci possit abstractivè ut Unus (an ratione purè naturali, vel quomodo per fidem cognoscatur DEUS ut Trinus, decidendum est in disputatione de Mystero SS. Trinitatis,) quod

enim DEUS possit abstractivè cognosci ut Unus cum suis perfectionibus necessariis absolutis, clarè insertur ex discursibus, quibus probavimus, DEUM existere, & infinitè perfectum esse: quæ utique de ipso asserere non possemus, nisi eum abstractivè saltem cognosceremus.

170. Sed hic quæritur, an possit cognosci DEUS ejusque perfectiones intuitivè, seu per cognitionem intuitivam, quæ etiam *Visio* vocatur, similitudine desumpta à visione oculi corporis; quia sicut ista immediatè tendit in colorem tanquam suum objectum, ita cognitio illa intuitiva immediatè fertur in DEUM, & illum non in alio tanquam *per speculum*, & *in enigmate*, seu similitudine (sicut nunc in hac vita ipsum cognoscimus ex S. Paulo 1. Cor. 13. v. 12.) sed in seipso immediatè cognoscit. Examinanda sunt insuper modus, objectum, & causæ hujus cognitionis, sive an cognitio hæc sit comprehensiva DEI; an omnia prædicata DEI videatur; an & quomodo lumen gloriæ, species impressa, atque etiam intellectus creatus ad eam concurrat: itaque sit

QUÆSTIO Unica.

De Visione DEI, Modo, Objecto
& Causis ejusdem.

ARTICULUS I.

An sit possibilis Visio DEI.

171. **D**ico I. Defacto datur, adeoque possibilis est visio DEI intuitiva. Conclusio est de fide contra aliquos Armenos, qui asseruerunt, non videri etiam à Beatis, ipsam in se essentiam Divinam, sed tantum lucem quandam, aut claritatem, ab ea derivatam: quem errorem postea etiam Petrus Abailardus, & Almaricus amplexi sunt teste Alphonso à Castro de *heresibus* l. 3. v. *Beatitudo heresi* 1. Prob. concl. *Matth.* 5. v. 8, dicitur: *Beati mundo corde, quoniam ipsi DEUM videbunt.* Et 18. v. 10. *Angeli eorum in cælis semper vident faciem Patris mei.* Item 1. Cor. 13. v. 12. dicuntur homines visuri DEUM *facie ad faciem*, & 1. Joan. 3. v. 2. visuri DEUM *sicuti est.* Idem definitum est à Florentino in *Decreto* seu *litteris sanctæ unionis non longè à fine*, ubi dicitur, animas sine reatu mortuas, vel ab hoc in purgatorio emundatas, *in cælum mox recipi, & intueri clarè ipsum DEUM trium & unum.*

172. Quibus verbis nota etiam dici, animas labis puras non debere expectare diem judicii, sed mox ad visionem DEI admitti, contra quàm sensit Joannes XXII. tanquam Doctor privatus, non ut Pontifex; nam in articulo mortis expressè asseruit, se nihil voluisse decidere, sensumque suum Ecclesiæ judicio subijcere: de qua re Belarminus l. 4. de *Rom. Pont.* c. 14. quam veritatem Tridentinum quoque *Sess.* 25. in *Decreto de invocatione Sanctorum* supponit, & docet, dum ait, *Sanctos, unà cum Christo regnantes, orationes suas pro hominibus DEO offerre, eosdemque æternâ felicitate in cælo fruantes invocandos esse.* Eandem veritatem apertissimè definit Benedictus XI. dictus XII. Successor immediatus Joannis XXII. in sua Decretali, quam de verbo ad verbum refert Alphonsus à Castro de *heres.* l. 3. v. *Beatitudo heresi* 6. ubi